

Onderzoek Meertalig primair onderwijs

Inspectie van het Onderwijs, april 2005

Naar aanleiding van vragen uit de Tweede Kamer heeft het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap de Inspectie van het Onderwijs gevraagd om gegevens te leveren over basisscholen waar een vorm van meertalig onderwijs wordt aangeboden. Het voorliggende rapport bevat de volgende onderdelen:

1. Beschrijving kenmerken leerlingpopulatie
 2. Kwaliteit van het onderwijsaanbod
 3. Kwaliteit van de opbrengsten, relatie met beschikbaarheid opbrengstgegevens
- Conclusies

0. Inleiding

Er zijn 48 basisscholen in Nederland die momenteel een vorm van meertalig onderwijs aanbieden. Hiervan is er één school pas in augustus 2004 opgericht, dit betreft de openbare school 'De Schatgraaf' in Arnhem. Aangezien er nog geen kwaliteitsoordelen zijn van deze school wordt deze school buiten beschouwing gelaten in paragraaf 2 en 3. Van de andere 47 scholen zijn de kwaliteitsoordelen uit het meest recente schoolbezoek bij de analyse betrokken, voor zover het betreffende kwaliteitskenmerk gemeten is. In de jaarlijkse onderzoeken worden bijvoorbeeld niet alle kwaliteitskenmerken gemeten.

1. Beschrijving kenmerken leerlingenpopulatie

De 48 basisscholen die meertalig onderwijs aanbieden hebben gemiddeld 10,1 procent autochtone achterstandsl leerlingen (met extra gewicht 0,25) en het percentage allochtone achterstandsl leerlingen is 9,3 procent (met extra gewicht 0,9) (zie tabel 1). Het percentage leerlingen zonder gewicht (de '1,00 leerlingen') is 80,6 procent. Vergeleken met het landelijk gemiddelde per 1-10-2003 ligt vooral het percentage allochtone achterstandsl leerlingen lager op de scholen voor meertalig onderwijs (zie tabel 1). Het landelijk percentage allochtone achterstandsl leerlingen bedraagt namelijk 12,6 procent. Dit verschil is significant ($P < .005$).

Ook het percentage autochtone achterstandsl leerlingen ligt iets lager op de scholen voor meertalig onderwijs, het landelijke percentage bedraagt 11,9 procent. Dit verschil is niet significant. Het verschil in het percentage niet-achterstandsl leerlingen is ook niet significant.

Tabel 1 Percentage achterstandsl leerlingen op de scholen	'1,00'	'0,25'	'0,4'	'0,7'	'0,9'
Scholen voor meertalig onderwijs (N=48)	80,6	10,1	0,0	0,0	9,3
Landelijk beeld (N=6997)	75,2	11,9	0,1	0,2	12,6
T- toets	.694	.962	.680	.062	.048*

*** $p < .001$, ** $p < .01$, * $p < .05$
Inspectie van het Onderwijs (2005)

2. *Kwaliteit van het onderwijsaanbod*

De kwaliteit van het onderwijsaanbod wordt in dit onderzoek gemeten aan de hand van het volgende aandachtspunt uit het nieuwe waarderingskader: de school waarborgt dat het leerstofaanbod dekkend is voor de kerndoelen. Dit aandachtspunt bevat twee vergelijkbare indicatoren uit het oude IST/ RST toezichtskader. Dit betreft: het leerstofaanbod voor Nederlandse taal is dekkend voor de kerndoelen en het leerstofaanbod voor rekenen en wiskunde is dekkend voor de kerndoelen.

Eerst vergelijken we de scholen die voor onderwijsaanbod beoordeeld zijn aan de hand van het oude IST/ RST kader, dit zijn 31 scholen. Er moest hier worden teruggegrepen op het oude IST/ RST toezichtskader omdat de scholen onder het nieuwe waarderingskader nog geen periodiek kwaliteitsonderzoek (PKO) hebben ondergaan. Bij het Jaarlijks Onderzoek wordt het onderwijsaanbod niet meegenomen.

Het leerstofaanbod voor Nederlandse taal is op 83,3 procent van de scholen voor meertalig onderwijs voldoende dekkend voor de kerndoelen. Het leerstofaanbod voor rekenen en wiskunde is op 93,3 procent van deze scholen voldoende ontwikkeld (zie tabel 2). Als we deze scores vergelijken met de scores uit de IST/ RST- bezoeken van de schooljaren 1999- 2003 dan kunnen we het volgende concluderen. Op de indicator 'Het leerstofaanbod voor Nederlandse taal is dekkend voor de kerndoelen' scoren de scholen voor meertalig onderwijs iets hoger. De scholen voor meertalig onderwijs scoren iets lager op de tweede indicator: 'Het leerstofaanbod voor rekenen en wiskunde is dekkend voor de kerndoelen'. De verschillen zijn echter niet significant. Dit betekent dat de scholen voor meertalig onderwijs niet duidelijk hoger of lager scoren op de betreffende indicatoren voor het onderwijsaanbod.

Tabel 2 Percentage voldoende op de indicatoren voor de kwaliteit van het onderwijsaanbod

	'Het leerstofaanbod voor Nederlandse taal is dekkend voor de kerndoelen'	'Het leerstofaanbod voor rekenen en wiskunde is dekkend voor de kerndoelen'
Scholen voor meertalig onderwijs (N=31)	83,3	93,3
Landelijk beeld (N=6697)	78,7	94,4
T- toets	.707	.359

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05
Inspectie van het Onderwijs (2005)

De overige 16 scholen zijn bezocht met een PKO, volgens het huidige waarderingskader. Op de scholen die meertalig onderwijs aanbieden is bij 80 procent van de scholen vastgesteld dat het leerstofaanbod dekkend is voor de kerndoelen (zie tabel 3). Landelijk gezien is op 94,5 procent van de scholen gewaarborgd dat het leerstofaanbod dekkend is voor de kerndoelen. Dit betekent dat er op de scholen die meertalig onderwijs aanbieden lager gescoord wordt op het aandachtspunt 'de school waarborgt dat het aanbod dekkend is voor de kerndoelen'. Dit verschil is niet significant. De landelijke vergelijkingsgroep bestaat hier uit alle scores afkomstig van de PKO-bezoeken in het schooljaar 2003-2004.

Tabel 3 Percentage voldoende op het aandachtspunt voor de kwaliteit van het onderwijsaanbod

	'De school waarborgt dat het leerstofaanbod dekkend is voor de kerndoelen'
Scholen voor meertalig onderwijs (N=16)	80
Landelijk beeld (N=1456)	94,5
T- toets	.117

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05
Inspectie van het Onderwijs (2005)

3. Kwaliteit van de opbrengsten

De kwaliteit van de tussentijdse opbrengsten en eindopbrengsten op de basisschool wordt bepaald aan de hand van de volgende twee indicatoren uit het IST/ RST toezichtskader:

1. De prestaties van leerlingen aan het einde van de schoolperiode liggen ten minste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingen verwacht mag worden verwacht
2. De prestaties van leerlingen gedurende de schoolperiode hebben ten minste het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie mag worden verwacht.

Deze twee indicatoren zijn onder een iets andere benaming als twee aandachtspunten opgenomen in het nieuwe PKO waarderingskader. De scores op de opbrengsten zijn voor 43 scholen afkomstig uit het nieuwe waarderingskader (13 PKO's en 30 jaarlijkse onderzoeken). Voor 4 scholen zijn de scores op de opbrengsten afkomstig uit het oude toezichtskader (2 IST's en 2 RST's). Het landelijke populatiegemiddelde bestaat hier uit een representatieve streekproef van 420 scholen die bezocht zijn met een PKO in het schooljaar 2003-2004.

Van de scholen waar meertalig onderwijs wordt aangeboden zijn van 18,2 procent van de scholen onvoldoende gegevens bekend om te kunnen oordelen over de eindopbrengsten (zie tabel 4). Op landelijk niveau is op 8,4 procent van de basisscholen niet voldoende gegevens beschikbaar over de eindopbrengsten in het schooljaar 2003- 2004. Daarnaast zijn de eindopbrengsten op 4,5 procent van de scholen die meertalig onderwijs aanbieden onder het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingpopulatie verwacht mag worden. Op landelijk niveau is dit percentage nagenoeg hetzelfde, hier heeft 4,4 procent van de basisscholen eindopbrengsten die onder het niveau liggen dat op grond van de kenmerken van de leerlingen verwacht zou mogen worden.

Op 77,3 procent van de scholen die meertalig onderwijs aanbieden zijn de eindopbrengsten van voldoende niveau of liggen boven het niveau wat op grond van de leerlingenpopulatie verwacht mag worden. Op landelijk niveau ligt dit percentage hoger, namelijk 87,2 procent. Echter, op de scholen voor meertalig onderwijs ontbreken significant vaker gegevens om de eindopbrengsten te kunnen bepalen. Binnen de groep scholen die wel over voldoende opbrengstgegevens beschikken ontlopen de scholen voor meertalig onderwijs en de anderen elkaar nauwelijks in de beoordeling van de eindopbrengsten.

Tabel 4 Scores op de indicatoren/ aandachtspunten voor de kwaliteit van de eindopbrengsten

	Voldoende	Onvoldoende	Te weinig gegevens
Scholen voor meertalig onderwijs (N=47)	77,3	4,5	18,2
Landelijk beeld (N=420)	87,2	4,4	8,4
Pearson Chi-square (alle scores)	.055		
Pearson Chi-square (voldoende-onvoldoende)	.929		
Pearson Chi-square (voldoende- te weinig gegevens)	.016*		
Pearson Chi- square (onvoldoende- te weinig gegevens)	.272		

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05

Inspectie van het Onderwijs (2005)

Tabel 5 Scores op de indicatoren/ aandachtspunten voor de kwaliteit van de tussentijdse opbrengsten

	Voldoende	Onvoldoende	Te weinig gegevens
Scholen voor meertalig onderwijs (N=47)	77,3	11,4	11,3
Landelijk beeld (N=420)	84,9	5,6	9,5
Pearson Chi- square	.261		

*** p < .001, ** p < .01, * p < .05
 Inspectie van het Onderwijs (2005)

Als we kijken naar de tussentijdse opbrengsten dan stellen we het volgende vast: op 11,3 procent van de scholen die meertalig onderwijs aanbieden zijn er onvoldoende gegevens over de tussentijdse opbrengsten op de school (zie tabel 5). In het schooljaar 2003-2004 was dit 9,5 procent landelijk gezien. De tussentijdse opbrengsten liggen op 11,4 procent van de scholen voor meertalig onderwijs onder het niveau wat verwacht zou mogen worden. Dit percentage ligt boven het landelijk percentage van 5,6 procent. Als we kijken naar het landelijk gemiddelde in schooljaar 2003-2004 dan scoort 84,9 procent van de scholen voldoende als het gaat om de tussentijdse opbrengsten; de scores liggen boven of op het niveau dat verwacht mag worden. Op de 47 scholen voor meertalig onderwijs ligt dit percentage lager met 77,3 procent. De verschillen in de scores op de tussentijdse opbrengsten op de scholen voor meertalig onderwijs en alle basisscholen zijn niet significant.

Een vraag die in het verlengde hiervan ligt is of de basisscholen voor meertalig onderwijs waar voor de eindopbrengsten onvoldoende gegevens aanwezig zijn ook slecht op kwaliteitszorg scores. Daarbij is gekeken naar de relatie tussen het aandachtspunt voor eindopbrengsten ('De prestaties van leerlingen aan het einde van de schoolperiode liggen ten minste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingen verwacht mag worden verwacht') en het aspect voor kwaliteitszorg uit het kader voor het Jaarlijks Onderzoek ('De school werkt gericht aan verbetering van de kwaliteit van haar onderwijs'). Er is voor dit laatste aspect gekozen omdat dit ook in de jaarlijkse onderzoeken wordt meegenomen en dus bij alle scholen minimaal één keer is beoordeeld.

Op acht van de 44 basisscholen voor meertalig onderwijs zijn er onvoldoende gegevens aanwezig om iets te kunnen zeggen over de eindopbrengsten (er zijn 3 missende waarden op het aandachtspunt). Op 2 scholen zijn de eindopbrengsten onvoldoende beoordeeld en op 34 scholen zijn de eindopbrengsten als voldoende beoordeeld.

Op 20% van de scholen voor meertalig onderwijs met onvoldoende opbrengstgegevens is het aspect 'De school werkt gericht aan verbetering van de kwaliteit van haar onderwijs' onvoldoende van kwaliteit (let op dit is 1 school) (zie tabel 1.1). Op 80% van de scholen voor meertalig onderwijs is dit aspect wel van voldoende kwaliteit (4 scholen). In het schooljaar 2003- 2004 is dit aspect op 69,2 % van alle basisscholen als voldoende beoordeeld (N totaal= 1456).

Tabel 1: scores op het aspect 'De school werkt gericht aan verbetering van de kwaliteit van haar onderwijs' op scholen voor meertalig onderwijs met onvoldoende opbrengstgegevens (N=8)

	Absoluut	Procentueel
Draagt onvoldoende bij	1	20
Draagt voldoende bij	4	80
Geen score	3	
Totaal	8	

Inspectie van het Onderwijs (2005)

4. Conclusies

In dit onderzoek wordt een vergelijking gemaakt voor de leerlingpopulatie en de onderwijskwaliteit op het gebied van het onderwijsaanbod en de prestaties tussen de basisscholen die meertalig onderwijs

aanbieden en het landelijk gemiddelde. Wat betreft de leerlingenpopulatie zien we dat er op de scholen die meertalig onderwijs aanbieden beduidend minder allochtone achterstandsl leerlingen (met extra gewicht 0,9) zitten.

De scholen die meertalig onderwijs aanbieden scoren niet positief of negatief afwijkend op het gebied van de kwaliteit van het onderwijsaanbod ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Er zijn geen significante verschillen tussen de scholen voor meertalig onderwijs en het landelijk gemiddelde als het gaat om onderwijsaanbod.

Op de scholen met meertalig onderwijs zijn significant vaker onvoldoende gegevens aanwezig om iets te kunnen zeggen over de eindopbrengsten in vergelijking met het landelijk gemiddelde. Het percentage scholen met meertalig onderwijs waar de eindopbrengsten onvoldoende zijn, is gelijk aan het landelijk gemiddelde. Voor de verschillen op de tussentijdse opbrengsten op de scholen voor meertalig onderwijs zijn geen significante resultaten gevonden.

De scholen voor meertalig onderwijs waar onvoldoende gegevens over de eindopbrengsten beschikbaar zijn scoren niet slechter dan het landelijk gemiddelde op het aspect 'de school werkt gericht aan verbetering van de kwaliteit van haar onderwijs'.

Bron

- a. Inspectie van het Onderwijs (2005). *Onderwijsverslag over het jaar 2003/2004*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.